

GJALLARHORNET

Utges av Svenska Arkeologiska

Samfundet

Årgång 36. Nr. 3. 2016

En sommar av spännande arkeologi

Det tredje numret av Gjallarhornet är fullspäckt av sommarens arkeologi. Hela Sverige är representerat från Norrbotten till Halland. Ni kan läsa om nya rön om boplatsgropar i klapper på Öberget i Måttsund och få en återblick till undersökningarna och restaurerandet av Lugnarohögen i södra Halland. Mycket har också hänt när Birkamuseet firat 20 år och vi får läsa om firandet. Två stipendiater som berikats med medel ur Rosa och Valter Tengborgs stipendiefond berättar om de forskningsresor de fick möjlighet att genomföra. Utöver detta finner ni bl.a. bokrecensioner och även en utlysning av Svenska Fornminnesföreningens stipendium.

Vi välkomnar även nya bidrag till Gjallarhornets sista nummer. Mer information finner ni näst längst bak i det här numret.

Anna Tornberg & Anton Bonnier

anna.tornberg@ark.lu.se & anton.bonnier@gu.se

Nya rön om boplatsgropar i klapper

Med anledning av en planerad täkt på Öberget i Måttsund, ca 15 km SV om Luleå, har Norrbottens museum under hösten 2014 och försommaren 2015 genomfört arkeologiska undersökningar av Raä Nederluleå 1159, en boplatz som består av ett flertal boplatsgropar i klapper. Boplatzen registrerades av arkeologen Lennart Klang vid en arkeologisk utredning 2012. Inom en ca 150x100 m stor yta, belägen mitt i ett klapperstensfält, påträffades ett 20-tal gropar. Elva bedömdes som boplatsgropar, varav åtta klassificerades som fornlämningar och tre som kulturhistoriska lämningar. Groparna är runda och ovala, i regel 1-2 m i diameter och mellan 0,1-0,6 m djupa, omgivna av vallar som är mellan 1-2,5 m breda och 0,1-0,5 m höga. Boplatsgroparna är belägna mellan 50-70 m ö h, på klapperstensavsatser på Öbergets sluttning. Sju av de fornlämningsklassade boplatsgroparna har ingått i Norrbottens museums arkeologiska undersökningar.

En av de undersökta boplatsgroparna i klapper på Öberget. Foto: Frida Palmbo, Norrbottens museum.

En svårtolkad fornlämning

Boplatsgropar i klapper är en svårtolkad fornlämningstyp. Klapperstensfält är genomsläppliga för väder och vind, vilket gör att förutsättningar till att hitta fynd och konstruktioner av organiskt material är allt annat än optimala. Denna typ av anläggning har setts som en fornlämning med låg kunskapspotential och en vanlig inställning har varit att man inte kan få ut mer information ur dem än utöver eventuella konstruktionsdetaljer.

Del av klapperstensfältet på Öberget där boplatsgroparna i klapper är belägna. Foto: Olof Östlund, Norrbottens museum.

Boplatsgropar i klapper finns framförallt längs med Norrlandskusten, vilket visar att de förekommer i en kustnära miljö. Inom arkeologisk forskning har man därför föreslagit att de har med säljakt och förvaring att göra. Den absolut vanligaste tolkningen är att boplatsgropar i klapper är en slags förrådsgropar. Det har också varit mycket svårt att genomföra andra dateringar än genom landhöjningskurvor och genom att titta på lavtillväxt.

Val av analyser vid Norrbottens museums undersökningar

Då tidigare arkeologiska undersökningar av boplatsgropar i klapper i regel inte kunnat bidra med någon ny kunskap kring denna fornlämningsstyp, valde Norrbottens museum att fokusera på att hitta nya analysmetoder för den här anläggningstypen med förhoppningen om att få ny kunskap om groparnas användningsområde och ålder.

Samtliga sju undersökta boplatsgropar har dokumenterats i plan genom lodfotografering och inmätning med GPS med nätverks-RTK. Därefter har anläggningarna snittats med hjälp av grävmaskin och dokumenterats i profil. Därefter har jordprover för bland annat lipidanalys och ämnesspecifik isotopanalys samlats in. Valet att utföra lipidanalys skedde utifrån tanken att om föda har förvarats i groparna, så kan fetter eller andra matrester ha runnit ner mellan stenarna och lagrats i sanden under groparna. Makrofossilanalys gjordes för att se om det fanns förekomst av fröer i groparna och som hade kunnat berätta något om groparnas funktion och den miljö som de har ingått i.

Säkra spår av björknäver och svaga spår av fetter från landlevande djur

Lipidanalyserna visar att sex av sju boplatsgropar i klapper innehåller säkra spår av ett ämne som heter betulin. Betulin finns endast i björknäver, björknäverharts eller virke med vidhängande björknäver. Referensprover från klapperstensfältet där groparna ligger har också samlats in, för att man i analysen ska kunna jämföra jordproverna från groparna med hur omgivningen ser ut. I referensproverna har inget spår av betulin hittats, vilket visar att betulinförekomsten kan knytas till boplatsgroparna i klapper. Detta talar för att groparna kan ha varit näverklädda, haft någon träkonstruktion av björk alternativt att det som har förvarats i groparna har varit inlindat i björknäver. Det finns även svaga och lite osäkra spår av rök och sot i anläggningarna, vilket skulle kunna tala för att det som har förvarats i groparna kan ha varit rökt, exempelvis rökt kött.

Dessutom finns det svaga spår av fetter från landlevande djur, vilket strider mot tidigare arkeologisk forskning där man ansett att den här typen av fornlämning har med säljakten att göra. I analysen finns det inga indikationer på att det rör sig om fetter från idisslare som exempelvis ren eller älg. Det skulle därför kunna röra sig om fetter från småvilt eller fågel. Just fåglar har visat sig vara lite speciella. Fåglar som lever av marin föda från havet skulle ge marina signaler i den här typen av analyser, precis som säl skulle ge. Om sjöfåglar däremot lever av sötvattensfisk och vegetabilier från land och sötvattenssjöar så avger de landlevande signaler i analysen. Detta gör att analysvaren inte är helt lätt att tolka, men Norrbottens museum för fram tanken att man kan ha vistats på Öberget i samband med sjöfåglarnas höstflyttning söderut. Om fåglarna dessförinnan har vistats i inlandet och levt av sötvattensfisk och växter så kan de ha samlats i stora flockar vid kusten på sin färd söderut. När fåglar samlas i stora antal blir de också lättare att fånga. Sjöfågeljakt med nät finns beskrivet i skriftliga källor. Nätet kunde spännas upp mellan två stolpar, där ena halvan av nätet befunnit sig ovanför vattenytan och den andra halvan under vattenytan. På detta sätt kunde man fånga både lågt flygande och dykande sjöfåglar. Bytet kan sedan ha förvarats i groparna på Öberget, antingen inlindade i näver eller i en näverklädd grop.

Öberget – en ö under flera tusen år

Öberget är ett relativt brant berg som varit omflutet av vatten under lång tid, från ca 3200 f.Kr. till 1400 e.Kr. Av denna anledning så är det svårt att avgöra hur gamla groparna är, och tyvärr framkom inget daterbart material i anläggningarna vid de arkeologiska undersökningarna. Om boplatsgroparna har anlagts samtidigt kan detta tidigast ha skett omkring 2600 f.Kr. då havet stod ca 50 m över dagens havsnivå. Då var Öberget en ca 0,5x0,5 km stor ö i yttersta delen av skärgården, ca 13 km från fastlandet. Från den här tiden finns bland annat den närbelägna boplaten på Näverberget där man vid arkeologiska undersökningar hittat ett stort benmaterial från framförallt säl och fisk, men även med inslag av småvilt och fågel. Vid den här tiden är sälen det dominerande jaktbytet, vilket kan indikera att boplatsgroparna i klapper har nyttjats i ett helt annat sammanhang utifrån resultatet av lipidanalysen.

På Öberget finns också två gravar som ligger ca 25-30 m ö h. Om gravarna har anlagts en bit upp på bergssluttningen så att de var synliga från havet så skulle de kunna vara från ca 200

f.Kr. Om boplatsgroparna i klapper har något samband med gravarna, så skulle även de kunna vara från denna tid. Omkring 200 f.Kr. var Öberget en ca 1,6x0,6 km stor ö i nära anslutning till fastlandet intill en större utskjutande halvö vid inloppet till en bred havsvik. Utifrån resultatet av lipidanalyserna och Öbergets läge vid denna tid så är det möjligt att man har vistats ute vid kusten under höstarna för att jaga sjöfågel som har vistats i inlandet. Undersökta boplatser från denna tid visar också att säljakten har fått en underordnad betydelse och att istället fisket tillsammans med jakt på större landlevande däggdjur som ren och älg samt småvilt och fågeljakt på både skogs- och sjöfågel har haft en större betydelse.

Norrbottnens museums resultat av undersökningarna på Öberget har långt ifrån gett svar på alla frågor som rör boplatsgropar i klapper. Undersökningarna visar att det är viktigt att man är öppen för att testa nya analyser och metoder när det gäller svårtolkade fornlämningstyper och att boplatsgropar i klapper som fornlämning fortfarande har en stor kunskapspotential. Det blir spännande att i framtiden se om andra boplatsgropar i klapper visar på samma indikationer, för att se om den här typen av anläggningar har nyttjats på ett likartat sätt eller om det finns en variation mellan olika lokaler. Norrbottens museum planerar att publicera en fördjupad artikel om resultatet av undersökningarna på Öberget i kommande nummer av Arkeologi i Norr.

Frida Palmbo, arkeolog på Norrbottens museum.

Birkamuseet har fyllt 20 år!

Jubileet firades den 29 juni på Birka med 46 inbjudna gäster. Professor em. Björn Ambrosiani hyllningstalade och framhöll bland annat att han ägnat 60 år åt Birkas arkeologi! Museet visar upp en levande bild av det vikingatida Birka. En stor grupp av människor har ansvarat för allt detta. Han nämnde även att utgrävningarna 1990-1995 resulterat i fynd av 6 ton ben, 90 000 fyndposter och ett par hundra tusen fynd. Fortfarande pågår bearbetning av allt som kom fram under utgrävningen. Ungefär 50 000 besökare kommer varje år till Birka och andelen utländska besökare ökar för varje år.

Gästerna bjöds på en god lunch och hälsades välkomna av Strömmabolagets VD Jan Larsén. Företaget driver bl a museet på Birka och hoppas kunna fortsätta arbetet med rekonstruktioner t ex av husen som en gång fanns på Birka. Han önskade att ett vandrarhem kom till stånd på ön liksom en stor båthamn för alla som ville besöka med egna båtar och att utgrävningar fortsätter såväl på land som maritimt i interaktion med besökarna.

Efter lunch hölls intressanta föredrag i filmsalen. Björn Ambrosiani talade om Birkas roll i omvärlden. Första gången Birka nämns är 870 i Rimberts bok. Då hade staden funnits i cirka 100 år. Den förste undersökaren är Johan Hadorph vars fynd finns i Historiska museet. Björn Ambrosiani nämnde bland andra Stolpes grävningar av 1100 gravar samt i Svarta jorden. Undersökningen på 1990-talet har stratigrafiskt påvisat upp till 40 delnivåer fördelade på cirka 200 år. Björn betonade att det var ett mångkulturellt samhälle med svear, götar, ryssar m fl folk som ägnade sig åt hantverk och handel. Dock är endast 30 % av gravarna undersökta. Mycket återstår att göra för att kunna förstå det dåtida komplexa samhället. De 5 000 gårdarna i Mälardalen under Birka-tid levererade livsmedel och andra förnödenheter till Birka och mottog varor från ön. Birka var enligt Björn en viktig punkt i ett stort nätverk av städer i Östersjöområdet.

Om handel i öster talade arkeologen Ingrid Gustin från Lund. Hon betonade vattenvägarnas betydelse under vikingatiden. Silver och lyxvaror fraktades via floder i öst. Skandinavier färdades i österled för att handla. På en tomt i utgrävningen 1990-1995 påträffades många östliga föremål i lager mellan 870 – 950 evt. Fynden visar intressant anknytning till Ruriks dynasti bl a genom fynd av smycke föreställande en falk. En doppsko med falkmotiv påträffades även på tomten och antyder relation till det rurikska riket. Också myntfynd från kalifatet och volgabulgariska områden fanns på tomten.

Mattias Bäck berättade kunnigt om Birkas keramik. 19 000 skärvor påträffades vid grävningen på 1990-talet. De representerar 21 olika typer av keramikgods. Ungefär tre fjärdedelar utgör lokalt producerad keramik. Importkeramiken är till ca 50 % från norra Tyskland och Polen medan ca 33 % är fennobaltisk. I östra delen av Mälardalen finns många fynd av östeuropeisk keramik. Intressant nog har grävningar i Birka by påvisat bysantinska amforor!

Slutligen presenterade Gunnar Andersson i detalj Historiska museets Birkaportal – en möjlighet att via internet skaffa sig detaljerad kunskap om Birka, de fynd som påträffats mm. Portalen är resultatet av fyra års arbete för att aktivera det stora fyndmaterialet från Birka och göra det tillgängligt för allmänheten. Birkaportalen återfinns på www.historiska.se.

I museet finns intressanta modeller av vikingatida hus, fynd från grävningarna – bl a träföremål från de maritima undersökningarna utanför Svarta Jorden samt mycket spännande information från genomförd kartering av Svarta Jorden med magnetometer och georadar. Cirka 50 hektar har undersökts med magnetometer och ungefär 28 hektar med georadar. Dessutom har företagits flygscanning. Dessa undersökningar har påvisat vägar, hus, hustomter, vallar och gravar. Även bortplöjda skeppssättningar och gravar har påträffats genom dessa tekniker. Totalt finns 16 skeppssättningar på Björkö.

En höjdpunkt var den avslutande visningen av de rekonstruerade vikingahusen nära sjön. Rekonstruktionerna har, framhöll Björn Ambrosiani, skett utifrån de spår som påträffats under utgrävningen på 1990-talet. Erfarenheten från undersökningen har väglett de som svarat för rekonstruktionerna. Dock återstår mycket arbete för att förstå hur husen en gång byggdes. Väggarna sjunker ihop – så mycket kan nu konstateras. Det förklarar varför husen under Birka-tid endast varade i 4 – 5 år innan de fick byggas om. Undersökningen visade att ett av de rekonstruerade husen hade byggts med stavar på en sida och flätverk på den andra sidan.

Nära husen vid en smal brygga låg båten Aifur förtöjd – en ganska liten farkost som seglat från Sigtuna till Svarta Havet!

Nils Ringstedt

LUGNAROHÖGEN - . . . tidigt exempel på kulturturism

Kulturturismen . . . har kommit att få en allt större betydelse i vår tid. Den har blivit något av en industri genom de pengar den inbringar. Dess många negativa sidor när den blivit allt för omfattande får dock inte förbises. Skadegörelse av olika slag har följt i dess spår. Kulturminnen av internationell klass i samband med/ har avsevärt förstörts / politiska förvecklingar. I denna artikel tänkte jag berätta om ett kulturminne , som tidigt kom att uppmärksammas och göras publikt, innan dagens massturism kommit igång, nämligen Lugnarohögen i Hasslövs socken i södra Halland. Första gången jag kom i kontakt med denna fornlämning var 1957.

Jag tenderade i ämnet nordisk fornkunskap för professor Mårten Stenberger vid universitetet i Uppsala. Institutionen var då inrymd i 1600-talsbyggnaden Gustavianum, Uppsala. Jag fick en fråga om skeppssättningen i Lugnarohögen och de fynd som gjordes där vid en undersökning 1926. Visste inte då att jag några år senare skulle få att komma ägna mycket tid och arbete med denna bronsåldershög. Det skedde genom min tjänst som antikvarie i länet.

Om historien bakom utgrävningen 1926 och dess restaurering för publik tillgänglighet skall nämnas följande. Restaureringen 1927 av den illa skadade högen fann utgrävarna fil. dr Folke Hansen, Lund och kyrkoherde Victor högen så intressant, att de passade på att istället för enbart restaurering göra en mer utförlig undersökning. Det var då de påträffade ett 8 m långt stenskepp med invidliggande urnegrav med brända ben av en kvinna jämte bronsföremål. För att denna upptäckt skulle kunna göras tillgänglig för en intresserad allmänhet framfördes . . . nu . . . ett originellt förslag. Det gick ut på att bygga/ ett kupolvalv över skeppssättningen och sedan uppföra en gång till denna. Härigenom skulle besökarna kunna studera gravhögens inre. Bakom denna idé stod direktör Rudolf Abelin Norrvikens trädgårdar och ingenjör Ludvig Nobel, Båstad. Riksantikvarien Sigurd Curman anammade denna idé. Han gav professor Melchior Wernstedt

i Göteborg i uppdrag att åka till den bortåt 3000-åriga gravhögen i Lugnaro för att lösa byggnadsfrågan efter de riktlinjer som skisserats av förslagsställarna.

Vid den här tiden var det inte tänkbart att det allmänna skulle bidra med restaureringskostnaderna. För att lösa det problemet bildades Föreningen Lugnaro Högens UPA. Vålvilliga donatorer fanns på nära håll. Ludvig Nobel bidrog med 2000 kr, hans kusin Edvard Nobel med 3000 kronor och direktör Edvard Berger, Halmstad med 2000 kronor. Och därmed hade projektet rotts iland.

Besökarna

Jag skall i denna artikel inte gå in på det arkeologiska resultatet av den 2.500-åriga bronsåldershögen, som avhandlats ett flertal gånger, bl a av Per Wranning i Utskrift 8, som utgivits av Kulturmiljö Halland 2006, Halmstad: (Lugnaro Högen - en grav med dubbel historia s.130-171). Istället skall här högens betydelse för den kulturhistoriskt inriktade turismen uppmärksammas. Kyrkoherde Victor Ewald som var Riksantikvarieämbetets ombud i Sydhalland lät högens vaktmästare ställa frågor till besökarna varifrån de kom och vilka yrken de hade. Turismen mellan de två världskrigen hade inte nått den omfattning som idag. Men 1928 kunde Lugnaro Högen notera inte mindre än 5.200 besökare. Vid den här tiden hade ännu inte bilismen fått någon större omfattning. Semesterledigheten var ett tämligen okänt begrepp för de flesta. För att ta sig till Lugnaro Högen fick man ta tåg som stannade i Skottorp och Båstad, buss, häst och vagn, cykel eller apostlahästarna.

I besöksförteckningen kunde man notera fem kungligheter. Mest känd av dessa var sannolikt den svenske kronprinsen, blivande kung Gustaf VI Adolf, som redan som 15-åring blivit gripen av arkeologin och därefter fått utföra en utgrävning i närheten av Tullgarns slott. Hans arkeologiska insatser har onekligen varit betydelsefull. Inte minst genom den PR han gjort för Sverige och för dess arkeologiska forskning. Svenska Arkeologiska Samfundet har honom mycket att tacka för.

Till vaktmästarens stora frustration vid kungens oanmälda ankomst blev denne först stum. Enligt antikvarien Erik B Lundberg som en tid var Lugnarohögens tillsynsman lär vaktmästaren yttrat: "Hur mår far?" Ett något ovanligt tilltalsord till en kunglig person. Högens nitiske Cerberus lär dock ha fått rikligt med dricks.

Bland besökarna kan vidare nämnas 5 landshövdingar, 7 konsuler, 12 musikedirektörer, 17 professorer, 43 arkitekter och ingenjörer, 95 studenter, 44 assessorer - dvs jurister, borgmästare, advokater och notariar, 22 docenter och doktorer, 48 kyrkoherdar och andra prästmän, 52 läkare, 10 rektorer, 55 högre militärer. Olika föreningar representerades av 400 personer. Inte mindre än 128 lärare med 525 elever fanns också inräknade.

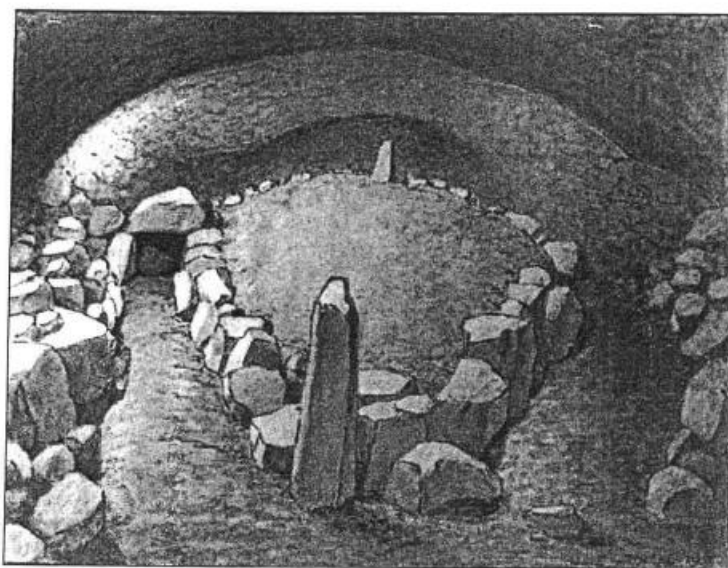
Beträffande de länder varifrån besökarna kom intog Danmark det främsta rummet. 250-300 personer hade antecknat sitt namn men i verkligheten har de sannolikt varit betydligt fler, eftersom inte alla velat tala om varifrån de kom. Därefter kommer Tyskland, Norge och England med mellan 20-30 personer, Finland med 12, Holland med 6, Ryssland med 5, Grekland med 2, Ungern, Belgien och Frankrike med vardera en person. Av de utom europeiska länderna kommer Amerika främst med 18 representanter. Japan, Ostindien, Mexiko och Australien med vardera en person. Hade högen varit tillgänglig idag hade säkerligen ännu fler länder varit representerade.

Lugnarohögen gick vid tiden för dess öppnande med vinst. Överskottet kunde användas till restaurering av fornminnen i Sydhalland och Norra Skåne. Medlen kom således ^{genom} ökat intresset för forntiden och bygdens historia.

Lugnarohögen utgjorde vid sin tillkomst en originell kulturhistorisk satsning i en rik bronsåldersbygd, som redan 1868 fått 18 högar undersökta av den danske arkeologen Vilhelm Boye. Redan för 85 år sedan hyste kyrkoherden Victor Ewald förhoppningar om en ökad turism i hans arbetsområde, som utgjorde en ^{ren} jordbruksbygd.

Lugnarshögen 1916 efter teckning av Holger Havrehed. Byggnaden med stegen riven sedan teckningen kom till. Foto: Lennart Lundborg.

Ferdinand Boberg's lavering av Lugnarshögens inre från 1935. Foto: Lennart Lundborg. Nationalmuseum.

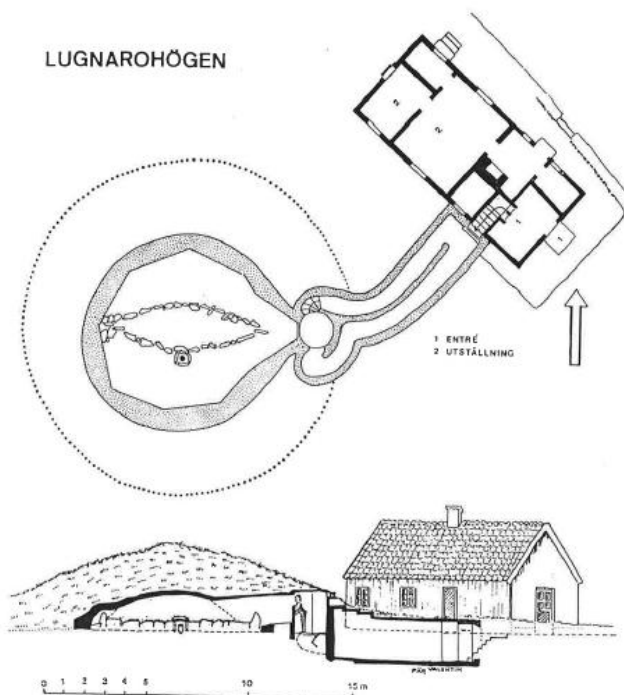
Lugnarohögens arkitekt

Melchior Wernstedt som ritade arrangemanget med ett stenvalv över skeppssättningen i Lugnarohögen var professor vid Chalmers i Göteborg 1923-51. Tillika framstod han som en färgstark lärare och originell personlighet. Dåvarande riksantikvarien Sigurd Curman engagerade Wernstedt för att lösa problemen kring rekonstruktionen av Lugnarohögen efter undersökningen, då dess skeppssättning frilagts. Wernstedts lösning innebar för sin tid ett djärvt grepp att popularisera forn-tiden.

M. WERNSTEDT

LUGNAROHÖGEN

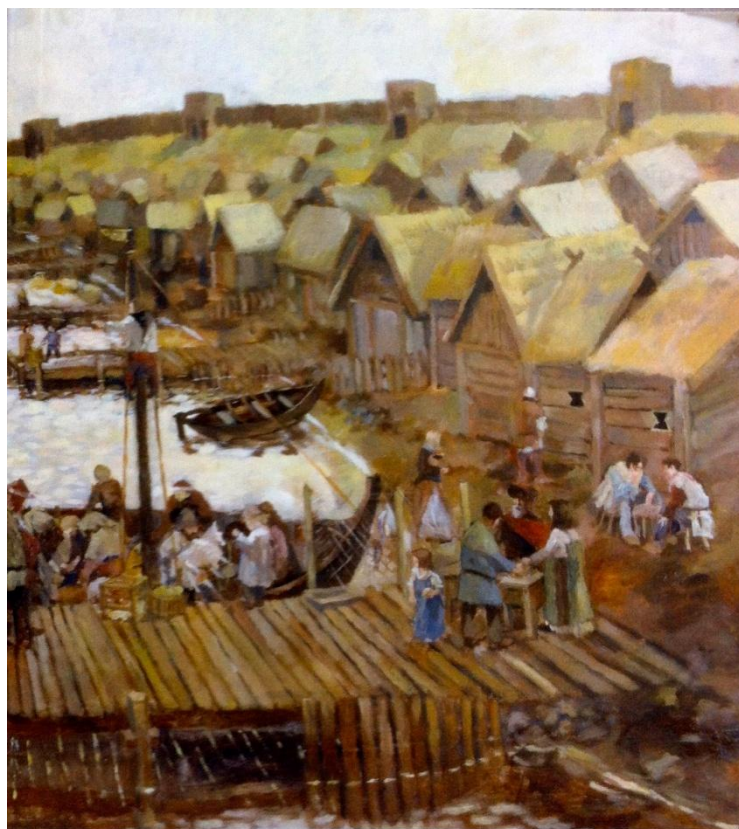
Plan och profilritning av Lugnarohögen med gången från huset invid. — Plan and section of the Lugnaro Mound with the passage from the adjoining house.

Av: Lennart Lundborg, pensionerad Länsantikvarie, Halland.

Hantverk och handel i Birka

Björn Ambrosiani

Paniba HB, Stockholm 2016

HANTVERK och HANDEL i BIRKA

Björn Ambrosiani

Professor Björn Ambrosiani utkom dagen före firandet av Birkamuseets 20 år med en populärvetenskaplig sammanfattning av hantverk och handel på Birka under stadens existens. Sammanfattningen bygger dels på de fynd Hjalmar Stolpe gjorde under 1870-talet och som visar spår av hantverk men framför allt på resultaten av grävningen 1990 – 1995. Läsaren ges en utmärkt översikt av vad som kommit fram rörande hantverk och handel och Birkas utveckling under vikingatiden. Ambrosiani skriver att genom att studera hantverkarna och handelsmännen ”kan man bygga upp en bild av inte bara Birka utan också av Birkas roll regionalt och internationellt i ett sakta framväxande medeltida Europa”. I skriften skildras kort även vikingatiden och Birkas topografi och kronologi.

Birka var ett livligt samhälle under perioden 750 – 970 efter vår tid (evt). Under alla utgrävningar som skett över tiden på Birka har ett mycket stort material samlats och som utgör ett utmärkt underlag för att förstå vikingarnas föremålsvärld och kultur. Ambrosiani framhåller att Birka är en särskilt anlagd, regelmässig marknads- och handelsplats. Små hus låg samlade runt en bukt på västra sidan av ön medan på höjden ovanför långhus var belägna. Troligen var dessa bebodda av inhemsk befolkning medan husen vid bukten var befolkade med utifrån kommande personer. Ambrosiani skriver att ”Birka i huvudsak bebotts av människor från det nära omlandet uppblandade med köpmän och hantverkare från olika delar av den dåtida kända världen”.

Bebyggelsen ovanför 5-metersnivån täckte ca 60 000 m². Birka hade inte kunnat existera utan försörjning från omlandet som i sin tur mottog produkter från Birka – antingen transitvaror eller tillverkade på ön. Olika sorters hantverk bedrevs på Birka vilket fynden i Svarta jorden visar. Spåren efter olika hantverk är omfattande vilket har framkommit genom fyndmaterial och konstruktioner. Såväl Stolpes fynd som fynden från grävningen på 1990-talet visar att bronsgjuteri och guldsmede bedrevs. Vidare finns spår av järnsmede, kammakeri och arbete med benhorn, bärnstenssmede, pärlmakeri och textilier. Hantverkare som fynden påvisar har uppenbarligen varit snickare, timmermän, skeppsbyggare, bagare, läderarbetare med flera. Lämningar finns efter pälsmakeri och andra yrken som efterlämnat sina verktyg.

Inte minst spåren från bronsgjutarverkstaden visar att gjutmästaren haft en mycket mångsidig produktion. Gjutformsrester visar att smycken, verktyg, nycklar, hänglås, beslag till sköldhandtag mm har tillverkats i verkstaden. Kanske kan några rika brandgravar innehålla rester av hantverkare i verkstaden.

Att Birka har haft livliga ekonomiska kontakter med sin omvärld står klart i belysning av vad som påträffats vid grävningarna. Det är dock svårt att reda ut vad som är handelsrelaterat och inte enbart lokal produktion eller tillfälligt införda föremål för privat användning och konsumtion. Många keramikkärl som grävts fram har troligen fungerat som behållare för varor som ätits och druckits eller på annat sätt varit förgängliga. Ett sätt att få ett grepp om handeln är att studera spåren av viktsystem och betalningsmedel vilket behandlas i boken. Ambrosiani framhåller att bilden av Birka som växer fram visar ett samhälle med omfattande förbindelser med omvärlden.

Han räknar upp ett stort antal handelsrelaterade fynd. Förutom livsmedel av olika slag som införts till ön måste råvaror viktiga för verksamheten ha kommit från omlandet, t ex ull för att vävas till tyger. Införsel har skett av pälsverk, fällhorn av älg och kanske ren för kamtillverkningen. Järn och andra metaller har naturligtvis förts till ön – särskilt koppar, kopparlegeringar och silver som långväga import. En importerad råvara torde ha varit lera för att göra deglar i bronsgjutarverkstaden. Fynd av stora mängder brynen av skiffer och sandsten visar införsel till Birka av dessa varor. Bland annat har de kommit från Norge. En enstaka kvarnsten av vulkanisk lava från Rhenlandet är dock troligen ingen handelsvara utan införd som personlig ägodel.

Täljsten har också förts till ön att användas till täljstensgrytor men även för att tillverka deglar. Oerhörda mängder flinta har även påträffats. Flintan kommer från framförallt Sydskandinavien. Det antas att den varit ballast i handelsskeppen. Textilier av siden har spårats i gravar. Ofta har de invävda trådar av guld och silver. Bysans antas vara ursprung för dessa textilier. Handeln har även lett till införsel av pärlor av glas och halvådelstenar som bergkristall och karneol. De senare torde komma från Kaukasus och nordvästra Indien. Flera är facetterade. Långt bortifrån kommer små runda skivor av musselskal och pärlor gjorda av större exotiska musslor. Många kommer från Östafrika. De har transporterats hit under 900-talet via Mellanöstern. Vin har förekommit i Birka och kommit i rhenländska keramikkärl som fungerat som vinbehållare. Även slavar var en handelsvara.

Ca 70 – 75 % av keramiken är lokalt tillverkad hushållskeramik och resten är västeuropeisk men framförallt västslavisk. Ambrosiani framhåller att även om ”direkt synliga importföremål inte är så vanliga i Birkafynden visar både föremål och olika tekniska analyser att det finns stora mängder av olika varor, vilka måste ha införts till staden genom olika former av utbyte med omlandet och med andra regioner. Att det i de flesta fall har rört sig om en regelrätt handel i mer eller mindre organiserad form står klart”.

Köpmännen har arkeologiskt sett varit svåra att spåra men Ambrosiani pekar på att flera kammargravar visar fynd av mynt och vikter liksom andra handelsrelaterade föremål. Avslutningsvis betonas att köpmän och hantverkare behövdes för att befolka staden liksom ett system för att försörja invånarna mm. Birka var en väl planerad och fungerande samhällsbildning.

Skriften på 110 sidor är fullmatad med intressant information. En stor fördel är de många illustrationerna i boken på bland annat fynd som påträffats. De belyser på ett utmärkt sätt spåren av hantverk och handel i Birka. Björn Ambrosianis senaste bok är synnerligen läsvärd!

Nils Ringstedt

Nils.ringstedt@globalnet.net

Gränsland. Mitt arkeologiska liv.

Inger Zachrisson

Ord&visor förlag

Skellefteå 2016

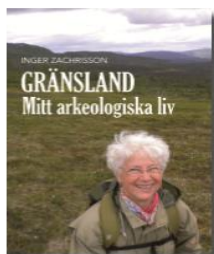
En mycket intressant skildring av en arkeologs värld har givits ut av Ord&visor förlag. Vår kamrat i Svenska Arkeologiska Samfundet, docent Inger Zachrisson, har skrivit sina minnen från det att hon började studera arkeologi. Hon skildrar hela sitt yrkesliv fram till nu. Inger är, som många kollegor förvisso känner till, fortfarande vid 80 års ålder aktiv och håller föredrag i olika sammanhang. Hennes specialitet är den samiska kulturen som hon genom arkeologiska grävningar och fynd finner ha existerat långt ner i Mellansverige. En bild av boken med Inger ser läsaren i pressmeddelandet som kungör bokens utgivning!

Läsaren får följa Inger genom studieåren i Uppsala, tiden i Sävar och Umeå och hennes verksamhet på Historiska museet. Hon tog fil. kand. examen 1960 och blev licentiat 1964 på avhandlingen "Bronsgjutningsteknik i Norden under vikingatid". Under studietiden föddes två barn och ytterligare två därefter när Inger yrkesarbetade. Läsaren får en mycket personlig skildring av Ingers liv som arkeolog, hennes deltagande i olika konferenser, de resor hon företog och får veta alla de kända arkeologer hon mötte – t ex Johannes Brøndsted, C. J. Becker, Ole Klindt-Jensen, Bjørn Hougen, Ella Kivikoski, Carl-Axel Moberg och Holger Arbman.

Inger flyttade till Norrland med sin man Sune Zachrisson och bodde i byn Sävar samt hade olika befattningar på Västerbottens museum i Umeå. Hon skriver att sommaren 1970 "skulle för alltid förändra mitt liv som arkeolog, länka in det i en ny bana". Då påträffades nämligen en björngrav på Gällholmen i Storuman som Inger var med om att gräva ut och som preparat undersöka 1971 tillsammans med osteologen Elisabeth Iregren. Det var inledningen på ett mångårigt projekt "Norrlands tidiga bebyggelse" (NTB).

Pressmeddelande: En ny bok!

Ett banbrytande arkeologiskt liv!

Gränsland
Mitt arkeologiska liv
Av Inger Zachrisson
Hft. 112 sid. illustrerad

Under arbetet med det sörsamiska projektet på Vivallen 1984. Conny Svensson visar författaren radargram.

Inger Zachrisson skriver här om sina många och rika upplevelser, alltifrån studier av vikingarnas bronsspänner och småstadsliv i Uppsala, till utgrävningar av en samisk björngrav och offerplats – en resa från nordisk högststatusarkeologi till etnografi.

Så följer den spännande berättelsen om hur hon insåg den långa samiska historien söderut ända ner till Dalarna, om nya undersökningar i Härjedalen och Sedvane-rättsprocessen där.

Förstasidan ur tidningen
Samefolket nr 9 1985.
Ingers upptäckter väckte
sensation – och motstånd.

Ord&visor förlag

BOX 184 • 931 22 SKELLEFTEÅ

• MOBIL: 070-325 42 63

E-POST: boka@ordvisor.se • HEMSIDA: www.ordvisor.se

Läsaren får sedan följa hennes otroligt intressanta upptäckter av samiska kulturlämningar, bl a offerplatser. År 1973 flyttar Inger åter till Stockholm och kommer så småningom till Historiska museet. Hon arbetar vidare med projektet om Norrlands tidiga bebyggelse och får av Riksantikvarieämbetet i uppdrag att undersöka samiska platser som hotas av stigande vatten. På Historiska museets Studieenhet fick hon mest förmedla andras resultat. Inger skildrar närmast lyriskt den fina miljön i Fredrik Bloms vackra gamla kasernbyggnader och kringliggande hus. Inger redigerade t ex ”Historiska Nyheter” en tid och ger exempel på flera av de nummer som gavs ut.

Hennes doktorsavhandling om samiska metalldepåer spikades 1984 på väggen i universitetshuset i Umeå. Den fick titeln ”De samiska metalldepåerna år 1000 – 1350 i ljuset av fyndet från Mörträsket, Lappland”. På Historiska museets Museiavdelning arbetade Inger med bl a redigering av rapporter om gravfälten från ca år 0 på Krankmårtenhögen och Smalnäset i Härjedalen som enligt Björn Ambrosiani kunde vara samiska.

Ett fascinerande avsnitt i hennes bok är kapitlet ”Arkeologi blev politik”. Här får läsaren ta del av Ingers erfarenheter och det motstånd hon mötte från olika arkeologer i samband med upptäckten av samiska gravar på Vivallen, Härjedalen. Utgrävningen här skildras liksom det stora intresset som mötte henne från samerna. Tidningen Samefolket hade en artikel 1985 med titeln ”Hon sticker ut hakan” och en bild på Inger. Att konstatera en samisk boplatz från vikingatiden i Härjedalen var som att råka på ett getingbo – så många motstridiga argument fördes fram. Arkeologi blev plötsligt politik. Det fanns kända arkeologer som hävdade att samer inte kan ha grävt gravar och anlagt gravfält.

På 1990-talet deltog Inger också som expertvittne i domstol när det gällde samernas roll i Härjedalens äldre historia. Här får läsaren ta del av det motstånd som Ingers synpunkter mötte av arkeologer som hävdade att gränsen mellan samer och nordbor gick genom norra Jämtland – Ångermanland från cirka 1000/500 fvt till cirka 1000/1200 evt. Tyvärr fann så småningom Hovrätten för nedre Norrland att det inte fanns någon utredning ”som tillåter hovrätten att konstatera förekomsten av en samisk befolkning av någon betydelse under perioden 1300-1500-talet i Härjedalen”. Inger fortsatte emellertid med det sydsamiska projekt som hon var engagerad i och har över tiden alltmer fått expertisen på sin sida.

Det finns mycket mer att läsa i den utförliga, välillustrerade och faktafyllda memoarboken. Vi får bland annat en hel del information om alla avskedanden som ägde rum på Historiska museet. Boken är skriven på ett mycket trevligt och personligt sätt och visar att författarinnan under hela sitt yrkesliv varit noggrann med att dokumentera så mycket som möjligt.

Sverige har Inger Zachrisson att tacka för att hon synliggjort den samiska kulturen även i Mellansverige. Inger har med detta skapat sig en framträdande plats i den svenska arkeologin. Detta är en bok som jag verkligen vill rekommendera Samfundets ledamöter för läsning – den skildrar spännande en mycket kunnig arkeologs liv med motgångar såväl som framgångar!

Nils Ringstedt

Alexia Miltiadous Johansson's reseberättelse gällande det tilldelade stipendiet ur Rosa och Valter Tengborgs stipendiefond, 2016

Introduktion

Inom min doktorandutbildning i medelhavsarkeologi undersöker jag boendet och vardagslivet under hellenistisk och romersk period på Cypern och Kreta. Jag har under juli/augusti 2015 och juli 2016 deltagit vid ett arkeologiskt projekt i norra Grekland av en klassisk bosättning med bevarad bostadsarkitektur. Det nystartade Olynthos projektet är ett 5-årigt samarbete mellan Liverpool universitet och Michigan universitet som startade 2014 med tillstånd från det grekiska kulturministeriet.¹ De tidiga undersökningarna av bosättningen har redan producerat en stor mängd information om topografin och bostadsarkitekturen på platsen. Bosättningen är unik då den representerar den bästa källan för information om boendet och vardagslivet under klassisk period i det antika Grekland, då de tidiga utgrävningarna exponerade c. 100 bostadshus.

Det nystartade Olynthos projektet syftar till att utvärdera resultaten från den första expeditionen publicerad av den amerikanska arkeologen David M. Robinson under den första halvan av 1900-talet. Genom att skapa en djupare förståelse kring nyttjandet av privata utrymmen i hemmet kan således en ökad förståelse kring de sociala och ekonomiska systemen erhållas. Projektet tillämpar nydanande metoder som är relevanta inom modern arkeologisk forskning, vilket främjar processen att urskilja stratigrafiska lager i enskilda byggnader. Detta gör det möjligt att rekonstruera olika ockupationsfaser och rumsfunktioner som i sin tur kan generera ökade kunskaper kring vilka aktiviteter som utfördes inom den privata sfären. Ett större fokus har även legat på att dokumentera samt kontextualisera samtliga fynd i mer detalj snarare än ett urval objekt av speciellt intresse från husen. Detta kan komma att resultera i en mer komplett bild av de typer av artefakter som användes i enskilda rum/hus samt även skapa nya insikter kring bosättningens handelsförbindelser, import och export av olika varor, betydelsen av lokaltillverkade varor samt metalltillverkningen på platsen.

Min primära roll inom Olynthos projektet har varit att delta vid fyndhanteringen, dvs. tvättning, sortering och diagnosticering av arkeologiskt material, främst klassisk keramik. Under den första säsongen 2015 deltog jag även vid utgrävningsprocessen av bostadsarkitekturen samt inom ytinventeringsarbetet i området, vars syfte är att försöka identifiera bosättningens yttre gränser.

Geografisk och historisk bakgrund

Den antika bosättningen Olynthos är belägen öster om den moderna staden *Olinthos* i norra Grekland i närheten av Toroni-bukten i Khalkidiki-området. Platsen skall ha varit bebodd till viss utsträckning redan under förhistorisk tid men den traditionella tolkningen är att bosättningens glansperiod var under klassisk tid. Staden införlivades och fick en viktig position som huvudstad inom den så kallade Khalkidiska ligan under det sena femte

¹ Informationen som inkluderats i denna reseberättelse är främst hämtad från Olynthos projektets egen hemsida och blogg: <https://sites.lsa.umich.edu/olynthos-project/>

århundradet f.Kr. Enligt antika skriftkällor skall maktstyret av Olynthos under det fjärde århundradet f.Kr. skiftat mellan Aten och Makedonien och staden skall slutligen ha förstörts omkring 348 f. Kr. av Philip II, far till Alexander den Store. Olynthos övergavs efter den plötsliga invasionen vilket resulterat i att platsen bevarats relativt intakt genom tiderna. En begränsad mängd arkeologiskt material antyder även att bosättningen var bebodd under kort period under bysantisk tid.

Bosättningen är belägen på två akropoler (den Norra och Södra kullen) och täckte troligtvis även de omkringliggande slätterna; ett område som benämns *‘den Lägre Staden’* inom det nystartade projektet (se foto 1). Invånarna förefaller även ha nyttjat det närliggande *Mekyberna* området som hamnstad.

Vunna resultat och erfarenheter

Det tilldelade fondmedlet ur Rosa och Valter Tengborgs fond möjliggjorde för mig att delta en andra säsong inom Olynthos projektet under sommaren 2016.

De kunskaper jag erhållit genom att medverka inom Olynthos projektet är flertaliga och har varit både relevanta och oerhört viktiga för fortskridandet av min egen forskning. Jag har framförallt fått fördjupade praktiska yrkeserfarenheter som arkeolog med speciellt fokus på olika boendeformer och dess utveckling utifrån kronologiskt och geografiskt spridda perspektiv inom bostadskontexter i det antika Grekland. Jag har även fått ökad kännedom kring den lokaltillverkade keramiken, dvs. lärt mig att urskilja de typiska karaktärsdragen hos den lokaltillverkade keramiken i Olynthos, vilken skiljer sig både i textur och färg från exempelvis den importerade karakteristiska klassiska svartglaserade “fin-keramiken” från Attika området.

Fyndhanteringsarbetet kräver överlag enligt min mening, förutom tålamod, både ett stort intresse samt en del förkunskaper kring arkeologiskt material från antika bosättningar.

Trots att tvättning och sortering av stora mängder taktegel och keramik stundtals kan uppfattas som enformiga arbetsuppgifter, har detta övervägts av de stunder då intressanta fragment påträffats och när man lyckats identifiera form och funktion av specifika kärl. Förmågan att kunna relatera enstaka fragment med specifika delar samt att kunna rekonstruera olika vastyper har påvisats vara en lång process som tar tid att bemästra, med andra ord; övning ger färdighet. Därför hoppas jag innerligt på att kunna fortsätta mitt arbete som en av medlemmarna inom fyndhanteringsteamet inom Olynthos projektet även nästkommande säsong under sommaren 2017.

Sist men inte minst bör även nämnas vilken fantastisk möjlighet det har varit att få arbeta i ett stort team med en rad olika specialister med gedigna akademiska bakgrunder samt erfarenheter av arkeologiskt fältarbete i Grekland, vilket har varit oerhört lärorikt för min egen kompetensutveckling. Vidare har det även varit nyttigt att interagera och samarbeta både på ett socialt plan och professionell nivå med olika individer med varierande bakgrunder och erfarenheter.

Samtliga kunskaper som jag erhållit genom att delta inom detta projekt kommer med stor förhoppning att vara oerhört användbara inom de flesta framtida yrkesroller efter att jag har avslutat min doktorandutbildning i medelhavsarkeologi.

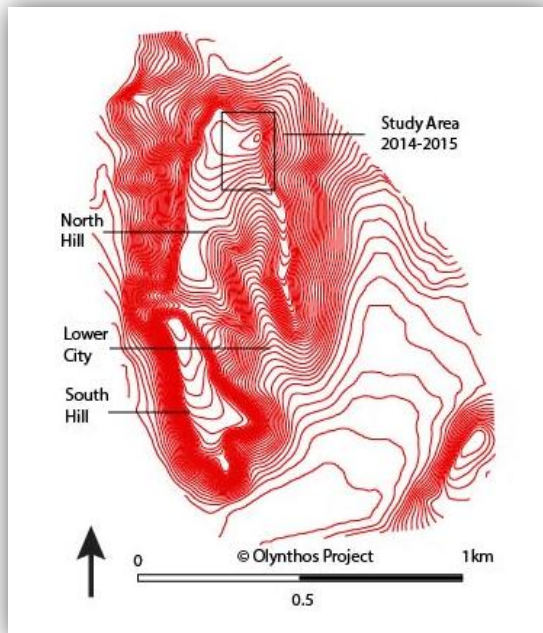

Foto 1: Karta över Olynthos_bosättning

Foto 2: Några av medlemmarna inom fyndhanteringsteamet, Olynthos 2015.

Ett urval referenser för vidare läsning:

Nicholas Cahill's monografi:

Cahill, N. 2000. *Household and City Organization at Olynthus*. London & New Haven.
och hemsida:

<http://www.stoa.org/olyntus/>

Det Grekiska kulturministeriets hemsida:

http://odysseus.culture.gr/h/3/eh355.jsp?obj_id=2481

Nevett, L.C. 1999. *House and Society in the Ancient Greek World*. Cambridge.

Robinson, D.M. *Excavations at Olynthus* (14 vol.) 1929-1952.

Foto 1. Karta över Olynthos_bosättning:

<http://sites.lsa.umich.edu/olyntos-project/wp-content/uploads/sites/95/2016/02/cropped1.png>

Foto 2. Några av medlemmarna inom fyndhanteringsteamet, Olynthos 2015:

Till vänster: Irene Liesk, mitten: Alexia Miltiadous Johansson, till höger: Professor Bradley A. Ault.

Southeast Asian archaeology

28 maj – 5 juni 2016

RESEBERÄTTELSE AV TINA SVENSSON

Den 29e maj var ankomstdagen innan konferensen startades. Detta betyder att jag har bara en dag till att återhämta mig så att jag inte är jet-lagged under konferensen. Jag åker till hotellet för incheckning och beger mig ut för att undersöka området och se var hotellet där konferensen hålls i ligger. Registreringen för konferensen öppnades idag för att det ska underlätta alla besökare/deltagare, då det var många som skulle närvara. Jag var på plats tidigt för registrering och fick en tygpåse, konferensbok, anteckningsbok, penna samt namnskylt och ett band att hänga namnskylden runt halsen. Efter registreringen mötte jag Noel Tan som är personen som ordnade hela konferensen samt han skulle även varit min handledare om jag hade möjlighet att praktisera i Thailand. Därefter återvände jag till hotellet för att vila upp mig inför morgondagen.

Den 30e maj är dagen då konferensen började och avslutades den 1 juni. Konferensen öppnades med en välkomstceremoni där den thailändska utbildningsministern öppnade konferensen och delade ut gåvor till de värdländer som är en del av SEAMEO SPAFA. Hela invigningen var mycket formell och olikt allt jag någonsin varit del utav. Konferensen hölls på ett av Thailands stora och mest framgångsrika hotell Amari Watergate Hotel, så man kunde känna stämningen av hur lyxigt det var. Efter invigningen var det dags för första fikapausen, här bjöds det på både te, kaffe, mackor, frukt och ett flertal olika bakelser. Här var det första möjligheten att träffa med nya människor. Jag valde att släppa alla normer och istället för att springa runt och presentera mig för alla hittade jag en trevlig grupp människor från Australien och Nya Zeeland som jag umgicks med. Det flesta på konferensen var doktorander, professorer, men det fanns några fåtal masterstudenter som mig. Föreläsningarna delades upp i olika områden, det som jag självklart föll för är Bioarchaeology. De bästa föreläsningarna från dessa dagar var från Marc Oxenham (Om begreppet Neolitikum), Charlotte King (Karaktärisering av variation under jordbrukets utveckling), Sian Halcrow (Bioarkeologisk modell av hälsa och miljö ur biosocial modell), Rebecca Jones (Underhåll och social utveckling från mellersta till sent holocen in Nordvietnam och regionala strukturer), Cyler Conrad (Spirit Cave) och Melandri Vlok (applicerar bioarkeologi av vård från järnåldern i Filippinerna). Det fanns självklart annan typ av arkeologi såsom marinarkeologi och allmän arkeologi, där föreläsningarna var mycket populära. Efter konferensen erbjöds det även exkursioner till två olika platser där det gjorts stora mängder med arkeologiska undersökningar kring. Där har man inte lagt igen eftersom man vill att besökarna ska kunna se det som man har hittat. Tack vare den här möjligheten att få delta i denna konferens så har jag fått träffa fantastiska människor från hela världen som är intresserad utav Sydostasiatisk

arkeologi som jag. Jag som var den enda där från Sverige känner att det är alldeles för lite fokus som läggs på Sydostasiatisk forskning härifrån Sverige. Det finns mycket fantastiskt material och mängder med möjligheter till vidare forskning som borde uppmärksammas i Asien. Därför kändes denna konferens som en plats perfekt för mig, där jag fick träffa folk som hade samma intresse som mig. Jag fick fantastiska kontakter och jag ser det inte som att det är omöjligt för mig att ta min PhD utomlands än i Sverige. Det har varit en lärorik och givande upplevelse att få åka på denna konferens i Thailand. Jag är evigt tacksam för denna möjlighet att få åka dit och få höra om aktuell forskning i Asien. Detta har gett mig en otrolig inspiration till att vidareutbilda mig så att jag har möjlighet att visa andra människor om hur fantastiskt Sydostasiatisk arkeologi är. Ett stort tack till Svenska Arkeologiska Samfundet som givit mig medel ur Rosa och Valter Tengborgs Stipendiefond som gjort denna upplevelse för mig möjlig. Jag är evigt tacksam för detta.

Gruppen på alla som deltog i konferensen. Taget från Seameo Spafas facebook sida.

Disputationer

Lovisa Brännstedt har disputerat vid Lunds universitet med avhandlingen *Femina princeps. Livia's position in the Roman state.*

Den 16 september kl. 13.15, LUX C121, Helgonavägen 3, Lund.

Opponent: Emily Hemelrijk, Universitet van Amsterdam.

Staffan Lundén har disputerat vid Göteborgs universitet med avhandlingen *Displaying Loot. The Benin objects and the British Museum.*

Den 16 september kl 13.00, Stora hörsalen, Humanisten, Renströmsgatan 6, Göteborg.

Opponent: Fredrik Svanberg, Statens historiska museer.

Ingrid Berg har disputerat vid Stockholms universitet med avhandlingen *Kalaureia 1894. A cultural history of the first Swedish excavation in Greece.*

Den 24 september kl. 13.00, De Geersalen, Geovetenskapens hus, Stockholm.

Opponent: Margarita Díaz-Andreu, Barcelona.

Matre Spangen disputerar vid Stockholms universitet med avhandlingen *Circling Concepts. A Critical Archaeological Analysis of the Notion of Stone Circles as Sami Offering Sites.*

Den 15 oktober kl. 13.00, Nordenskiöldsalen, Geovetenskapens hus, Stockholm.

Opponent: Aleks Pluskowski, Reading

***SÖK
ETT STIPENDIUM
FRÅN
SVENSKA FORNMINNESFÖRENINGEN***

Du som önskar stöd för forskning på doktorand- eller högre nivå inom föreningens intresseområden, d.v.s. arkeologi och medeltidsforskning (historisk eller konstvetenskaplig) inklusive urkundsutgivning och numismatik, kan nu söka ett stipendium ur föreningens fonder om högst 5000 kr. (Enskilt fondnamn anges ej).

Ansökan avseende 2017 års stipendier och skall obligatoriskt innehålla:

- uppgift om Ditt personnummer samt postgiro- eller bankkontonummer. Utöver Din postadress är vi tacksamma om Du också meddelar din mailadress.
- kortfattad redogörelse beträffande forskningsuppgiftens art, målsättning och tänkta genomförande.
- uppgift om Du tidigare beviljats anslag ur någon av föreningens fonder och om medel för samma ändamål erhållits tidigare eller söks samtidigt från annan fond.
- uppgift om forskningsuppgiften ingår i doktorandarbete.

Uppgift om tidigare stipendiater finner Du via följande länk:

<http://fornminnesforeningen.com/stipendium/>

Ansökan skickas i ett exemplar

till Svenska Fornminnesföreningens stipendiesekreterare Jan Peder Lamm, Kostervägen 7, 181 35 Lidingö och skall vara föreningen tillhanda senast den 31 januari 2017.

ARRANGERA ETT ARKEOLOGICAFE!

Funderar ni på någon arkeologisk fråga som ni vill få besvarad? Vill ni veta mer om arkeologiska utgrävningar eller kulturarvet i er hembygd? Ellervill ni kanske djupdyka i någon aktuell arkeologisk debatt?

Svenska Arkeologiska Samfundet hjälper till att arrangera ett arkeologicafe i form av en föreläsningkväll, tematräff eller liknande. Ni kan vara en förening, t.ex. en hembygdsförening, ett byalag, en studentgrupp eller ett nätverk. Ni ordnar lokal, bjuder in en eller flera föreläsare och sprider information om arrangemanget på er ort. Den inbjudade föreläsaren kan vara arkeolog eller någon annan som kan dela med sig av sina kunskaper. Vi står för kostnaderna upp till 10 000 sek för inbjuden föreläsare, tryck av affischer, annonser och i viss mån lokalhyra. Vi hjälper även till att sprida information om arrangemanget via vårt nyhetsbrev *Gjallarhornet*, vår hemsida (www.arkeologiskasamfundet.se) och facebooksidea.

Ni kan föreslå arkeologicafeer löpande under året men vi behöver minst två månader på oss för beslut, så var ute i god tid! Skicka ert förslag med en kort beskrivning om hur arrangemanget ska gå till, vilket arkeologiskt ämne eller tema som ni vill ta upp och vilken/vilka föreläsare ni tänkt bjuda in. Vi kan också hjälpa till att hitta en arkeolog som matchar temat på arrangemanget. Bifoga även en budget över kostnaderna.

Skicka ditt förslag till: info@arkeologiskasamfundet.se

Svenska Arkeologiska Samfundet

Gjallarhornet

Deadline för nästa Gjallarhornet är den **30 november**. Bidrag skickas till Anna Tornberg eller Anton Bonnier, helst med e-post: anna.tornberg@ark.lu.se eller anton.bonnier@gu.se. Alternativt: Anna Tornberg, Lunds universitet, Institutionen för arkeologi och antikens historia, Box 192, 221 00 Lund. Gjallarhornet distribueras numera endast via e-post som pdf. Det kan också hämtas på Samfundets hemsida:

<http://www.arkeologiskasamfundet.se/gjallarhornet.html>.

Glöm inte att meddela Samfundet om du byter e-postadress. På så vis missar du inte utskick av Gjallarhornet eller annan information. Skicka dina uppgifter om byte till asa.berggren@sydsvenskarkeologi.se.

Vill du bli ledamot i Svenska arkeologiska samfundet?

Är du aktiv inom det arkeologiska fältet och vill hålla dig uppdaterad om vad som sker inom dess olika grenar? Vill du vara med och utveckla Samfundets verksamhet eller delta i dess olika aktiviteter?

Då välkomnar vi varmt din ansökan om medlemskap. Vi vänder oss till dig som arbetar med arkeologi inom till exempel arkeologisk uppdragsverksamhet, på universitet, museer och länsstyrelser, eller är antagen till forskarutbildning.

Medlemsavgiften är 200kr/år. Som medlem får du regelbundet nyhetsbladet Gjallarhornet samt inbjudan till Svenska Arkeologmötet, seminarier och temaresor.

Ansökan mailas eller skickas med post till:

ledamot@arkeologiskasamfundet.se Lars Ersgård Riksantikvarieämbetet UV Syd
Odlarevägen 5 226 60 Lund

När du har fått besked om att ansökan godkänts sätter du in årsavgiften 200 kr på:
Kontonummer: Plusgiro 351210-0 Betalningsmottagare: Svenska Arkeologiska Samfundet

På första inbetalningen, ange ”ny medlem”, namn, adress och e-post.

Du kan även ringa, skriva eller maila oss så skickar vi inbetalningskort.